

LÊ-NIN

2

Vô sản tất cả các nước, đoàn kết lại!

V.I. LÊ-NIN

TOÀN TẬP

2

V.I. LÊ-NIN

TOÀN TẬP

TẬP

2

1895 - 1897

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

Hà Nội - 2005

Những tác phẩm của V. I. Lê-nin trong tập này in theo bản dịch
của Nhà xuất bản Sự thật, Hà-nội

© Nhà xuất bản Tiến bộ, 1974

Л 10102 — 227 / 014 (01) — 74 711—74

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Khẳng định chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh là nền tảng tư tưởng và kim chỉ nam hành động là vấn đề có tính nguyên tắc đối với cách mạng Việt Nam; là bước phát triển về nhận thức và tư duy lý luận của Đảng ta trong công cuộc đổi mới, quyết tâm xây dựng đất nước theo con đường xã hội chủ nghĩa.

Những thành tựu mọi mặt do công cuộc đổi mới đất nước mang lại trong những năm qua thật đáng trân trọng và khích lệ, đồng thời đòi hỏi toàn Đảng, toàn dân phải tiếp tục nghiên cứu, phát triển lý luận cách mạng khoa học của chủ nghĩa Mác - Lênin để giải quyết những vấn đề thực tiễn đang đặt ra trong sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước trong giai đoạn hiện nay.

Với tinh thần đó, việc tìm hiểu, nghiên cứu có hệ thống và vận dụng sáng tạo những tư tưởng, những tinh hoa của chủ nghĩa Mác - Lênin là vô cùng quan trọng và cấp thiết đối với chúng ta hiện nay.

Đáp ứng nhu cầu học tập, nghiên cứu lý luận của đông đảo bạn đọc, đặc biệt là của các nhà hoạch định chính sách, các nhà khoa học, các nhà nghiên cứu, giảng viên và sinh viên các trường đại học, nhân dịp kỷ niệm 135 năm ngày sinh của Vladimira Ilich Lê-nin (22-4-1870 - 22-4-2005), Nhà xuất bản Chính trị quốc gia xuất bản Bộ sách quý **V. I. Lê-nin - Toàn tập** gồm 55 tập và 2 tập Tra cứu.

Bộ sách **V. I. Lê-nin - Toàn tập** ra mắt bạn đọc lần này được xuất bản theo đúng nguyên bản của Bộ **V. I. Lê-nin - Toàn tập**,

tiếng Việt, do Nhà xuất bản Sự thật, Hà Nội, hợp tác với Nhà xuất bản Tiến bộ, Mátxcova, xuất bản vào những năm 70-80 thế kỷ XX.

* *
*

Tập 2 của Bộ sách **V. I. Lênin - Toàn tập** bao gồm các tác phẩm được V. I. Lênin viết trong giai đoạn những năm 1895 - 1897.

Nội dung chính của tập 2 là tác phẩm trình bày các tư tưởng chủ yếu của chủ nghĩa Mác; những tác phẩm nghiên cứu nhiệm vụ của những người mácxít Nga; những tác phẩm về kinh tế; và một số tác phẩm viết cho độc giả là công nhân. Nội dung những tác phẩm chính trong tập này được phân tích khá toàn diện trong phần *Lời tựa* in ở đầu sách, do Viện Nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lênin (Liên Xô) viết cho lần xuất bản bằng tiếng Việt.

Phần Phụ lục và các Bản chỉ dẫn (với những số trang tương ứng của phần nội dung trong tập) ở cuối sách được trình bày hết sức khoa học và chuẩn xác; đây là phần tra cứu rất bổ ích, góp phần làm sáng tỏ nhiều vấn đề trong nội dung tác phẩm, giúp bạn đọc hiểu sâu sắc hơn tư tưởng của V. I. Lênin.

Chú thích cuối trang bằng dấu (*) là của V. I. Lênin; Chú thích bằng chữ số Ả-rập ⁽¹⁾ là của Viện Nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lênin trực thuộc Ban Chấp hành Trung ương Đảng cộng sản Liên Xô (trước đây).

Hy vọng Bộ sách sẽ là tài liệu nghiên cứu và tham khảo bổ ích cho bạn đọc.

Tháng 3 - 2005

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

LỜI TỰA

Tập hai trong Toàn tập của V. I. Lê-nin gồm những tác phẩm do V. I. Lê-nin viết trong những năm 1895 - 1897.

Nửa sau của những năm 90 được đánh dấu bằng sự phát triển nhanh chóng của chủ nghĩa tư bản ở Nga, số lượng giai cấp công nhân tăng lên và phong trào bãi công lớn mạnh. Thời kỳ thứ hai này trong lịch sử phái dân chủ - xã hội Nga đã được Lê-nin gọi là thời kỳ "thơ ấu và niên thiếu", khi mà phái dân chủ - xã hội bắt đầu mở rộng hoạt động thực tiễn và chuyển từ việc tuyên truyền chủ nghĩa Mác trong một nhóm nhỏ công nhân tiên tiến sang việc cổ động chính trị có tính chất quần chúng. "Hội liên hiệp đấu tranh để giải phóng giai cấp công nhân" Pê-téc-bua do Lê-nin tổ chức vào mùa thu 1895, bao gồm những tiểu tổ công nhân mácxít, đã thiết lập được mối liên hệ với phong trào công nhân rộng lớn và bắt đầu thực hiện việc thống nhất chủ nghĩa xã hội với phong trào công nhân. "Hội liên hiệp đấu tranh" là mầm mống đầu tiên của một đảng vô sản cách mạng ở Nga, nó đã phát huy ảnh hưởng của mình vượt xa ra ngoài địa phận Pê-téc-bua. Những hội liên hiệp và những nhóm dân chủ - xã hội như thế đã được thành lập cả ở các thành phố và địa phương khác của nước Nga: Mát-xcơ-va, I-va-nô-vô - Vô-dơ-nê-xen-xcơ, Ki-ép, Xa-ma-ra, Xi-bi-ri, v. v.. Nhiệm vụ trước mắt là phải hợp nhất các tổ chức mácxít thành một đảng thống nhất, có cơ quan trung ương thống nhất và có cương lĩnh mácxít.

Các tác phẩm của V. I. Lê-nin viết trong những năm 1895 - 1897 đã đóng một vai trò to lớn trong việc thực hiện nhiệm vụ ấy. Các tác phẩm đó đã chỉ ra những mục tiêu trước mắt và những mục tiêu cuối cùng của cuộc đấu tranh của giai cấp vô sản, đề ra cho những người dân chủ - xã hội Nga những nhiệm vụ cụ thể và là vũ khí lý luận trong cuộc đấu tranh chống lại phái dân túy: vào thời kỳ đó phái này còn là một trở lực nghiêm trọng về mặt tư tưởng trên con đường của phong trào dân chủ - xã hội.

Một số lớn các tác phẩm in trong tập này chuyên nghiên cứu các nhiệm vụ của những người mác-xít Nga về mặt cương lĩnh, sách lược và tổ chức. Trong số những tác phẩm đó có: "Dự thảo và thuyết minh cương lĩnh của đảng dân chủ - xã hội", "Nhiệm vụ của những người dân chủ - xã hội Nga", "Chúng ta từ bỏ di sản nào?".

Phần đáng kể trong tập này gồm những tác phẩm mà Lê-nin viết cho độc giả là quần chúng công nhân: các cuốn sách nhỏ "Giải thích luật phạt tiền công nhân các công xưởng và nhà máy" và "Luật công xưởng mới", các tờ truyền đơn "Gửi anh chị em công nhân công xưởng Toóc-nơ-tôn", "Gửi chính phủ Nga hoàng", bài báo "Các bộ trưởng nhà ta nghĩ gì?".

Các tác phẩm kinh tế của Lê-nin chiếm địa vị trung tâm trong tập này, đó là: "Bàn về đặc điểm của chủ nghĩa lãng mạn kinh tế (Xi-xmôn-đi và môn đồ của ông ở nước ta)", "Điều tra về nghề thủ công ở tỉnh Péc-mơ năm 1894 - 1895 và những vấn đề chung về công nghiệp "thủ công"", "Những điều châu ngọc trong kế hoạch không tưởng của phái dân túy", "Nông trang - trung học và trường trung học cải tạo" và "Bàn về một bài báo ngắn". Trong các tác phẩm này, Lê-nin đã bác bỏ các lý luận dân túy tiểu tư sản, là thứ lý luận phủ nhận khả năng phát triển của chủ nghĩa tư bản ở Nga, đồng thời căn cứ vào một số lớn những tài liệu thực tế, Người chỉ ra rằng nước Nga đang ở trên con đường phát triển tư bản chủ nghĩa.

Tập này mở đầu bằng bài báo điều tang "Phri-đrich Ăng-ghe-n", viết vào mùa thu 1895. Bài báo đã đánh giá một cách sâu sắc và toàn diện Ph. Ăng-ghe-n, được coi là người thầy lỗi lạc nhất — sau Các Mác — của giai cấp vô sản, mà toàn bộ cuộc đời đã gắn liền mật thiết với cuộc đấu tranh của giai cấp công nhân. Khi tóm tắt thân thế và sự nghiệp của Ph. Ăng-ghe-n, Lê-nin đã nhấn mạnh ý nghĩa các tác phẩm của Ăng-ghe-n và đánh giá tình bạn vĩ đại giữa Mác và Ăng-ghe-n. Trình bày các tư tưởng chủ yếu của chủ nghĩa Mác, Lê-nin chỉ rõ rằng Mác và Ăng-ghe-n, những lãnh tụ của giai cấp vô sản, đã đồng tình với cuộc đấu tranh anh dũng của các nhà cách mạng Nga; Mác và Ăng-ghe-n cho rằng nhiệm vụ trực tiếp và hết sức quan trọng của phái dân chủ - xã hội Nga là giành lấy tự do chính trị; hai ông thấy trước rằng nước Nga cách mạng và tự do sẽ có một ý nghĩa vô cùng to lớn đối với các thắng lợi của phong trào công nhân ở phương Tây.

Vận dụng và phát triển một cách sáng tạo chủ nghĩa Mác, Lê-nin nghiên cứu những nhiệm vụ của những người dân chủ - xã hội Nga về mặt cương lĩnh. Vào cuối năm 1895, khi còn ở trong tù, Lê-nin viết "Dự thảo cương lĩnh" đầu tiên của đảng dân chủ - xã hội, mùa hạ 1896, Người viết "Thuyết minh cương lĩnh" nhằm giải thích tư tưởng và ý nghĩa của các điểm chủ yếu trong cương lĩnh. Hai trước tác này được in trong tập này thành một tác phẩm dưới đầu đề "Dự thảo và thuyết minh cương lĩnh của đảng dân chủ - xã hội". Trong tác phẩm này, Lê-nin đã phân tích sự phát triển của chủ nghĩa tư bản ở Nga và đề ra những mục đích cơ bản và những nhiệm vụ của cuộc đấu tranh giai cấp của giai cấp vô sản. Ngay trong dự thảo cương lĩnh đầu tiên, Lê-nin đã nêu lên mục đích cuối cùng của giai cấp vô sản là giành chính quyền, xóa bỏ chế độ tư hữu về tư liệu sản xuất và xây dựng xã hội xã hội chủ nghĩa. "Dự thảo cương lĩnh" còn chứa đựng cả các yêu sách thực tiễn của phái dân chủ -

xã hội: các yêu sách chung cho cả nước, các yêu sách của giai cấp công nhân và của nông dân.

Trong cuốn sách nhỏ "Nhiệm vụ của những người dân chủ - xã hội Nga" viết vào cuối năm 1897, khi còn bị đày ở Xi-bi-ri, Lê-nin đã tổng kết kinh nghiệm công tác của "Hội liên hiệp đấu tranh để giải phóng giai cấp công nhân" Pê-téc-bua và luận chứng cương lĩnh chính trị và sách lược của những người dân chủ - xã hội Nga. Nêu lên mối liên hệ khăng khít giữa hoạt động xã hội chủ nghĩa của những người dân chủ - xã hội Nga (tuyên truyền chủ nghĩa xã hội khoa học và đấu tranh nhằm xây dựng xã hội xã hội chủ nghĩa) với hoạt động dân chủ (tuyên truyền các tư tưởng dân chủ và đấu tranh chống chế độ Nga hoàng), Lê-nin cũng chỉ ra cả sự khác nhau căn bản giữa hai hoạt động đó.

Vạch trần sách lược chủ trương âm mưu của phái Dân ý, Lê-nin chỉ ra rằng tiến hành đấu tranh chống chế độ chuyên chế thì không phải là những người chủ trương âm mưu, mà phải là một đảng mác-xít cách mạng dựa vào phong trào công nhân. Trong cuốn sách nhỏ "Nhiệm vụ của những người dân chủ - xã hội Nga", Lê-nin nhấn mạnh ý nghĩa to lớn của lý luận cách mạng trong cuộc đấu tranh giải phóng của giai cấp vô sản và lần đầu tiên nêu lên luận điểm nổi tiếng của mình: "Không có lý luận cách mạng thì cũng không thể có phong trào cách mạng" (xem tập này, tr. 575), luận điểm này về sau đã được phát triển thêm trong cuốn "Làm gì?". Cuốn sách nhỏ này kết thúc bằng lời Lê-nin kêu gọi các công nhân tiên tiến, kêu gọi tất cả các tiểu tổ và các nhóm dân chủ - xã hội hãy hợp nhất thành một đảng mác-xít thống nhất.

Trong tập này, cuốn sách nhỏ "Nhiệm vụ của những người dân chủ - xã hội Nga" in kèm theo hai lời tựa của Lê-nin viết năm 1902 và 1905 cho bản in lần thứ hai và thứ ba cuốn sách đó. Trong các lời tựa, Lê-nin nhấn mạnh rằng cuốn sách nhỏ chỉ trình bày khái quát các nhiệm vụ của những người dân chủ - xã hội Nga. Nhận xét về sự phát triển của phái dân chủ - xã

hội, Lê-nin chỉ rõ những nhiệm vụ cụ thể của phái đã thay đổi như thế nào.

Các cuốn sách nhỏ và các tờ truyền đơn do Lê-nin viết, in trong tập này, là mẫu mực của sách báo cổ động mác-xít và dễ hiểu đối với những độc giả bình thường nhất. Lê-nin lúc nào cũng viết cho công nhân một cách thích thú và nhiệt tình. Người nói: "Tôi không mong muốn gì hơn, không ước mơ gì hơn là có khả năng viết cho công nhân" (Toàn tập, tiếng Nga, xuất bản lần thứ 5, t. 46, tr. 12). Người gắn liền các sự kiện cụ thể trong đời sống ở các công xưởng với toàn bộ chế độ xã hội ở Nga, do đó mà thức tỉnh ý thức chính trị của giai cấp công nhân. Trong các tác phẩm đó, Lê-nin đã chỉ ra tình trạng giai cấp vô sản không có quyền, tình hình bọn tư bản bóc lột hết sức tàn khốc giai cấp vô sản, sự bần cùng và cảnh quần chúng lao động bị áp bức ở nước Nga Nga hoàng, và vạch ra con đường đấu tranh của giai cấp công nhân nhằm tự giải phóng. Cuốn sách nhỏ "Giải thích luật phạt tiền", ra đời vào cuối năm 1895, đã dạy cho công nhân thấy cần phải đấu tranh chống bọn chủ xưởng như thế nào và kêu gọi công nhân hãy đoàn kết lại để tiến hành cuộc đấu tranh cách mạng chống bọn tư bản và chế độ chuyên chế Nga hoàng. Truyền đơn "Gửi anh chị em công nhân công xưởng Toóc-nơ-tôn", viết vào tháng Mười một 1895 nhân cuộc bãi công của các thợ dệt tại công xưởng Toóc-nơ-tôn, đã giải thích cho công nhân thấy rằng họ chỉ có thể cải thiện được tình cảnh của mình "thông qua sự đồng tâm nhất trí nỗ lực chung" (xem tập này, tr. 81).

Tháng Mười một 1896, ở trong tù, Lê-nin đã viết tờ truyền đơn "Gửi chính phủ Nga hoàng", trong đó Lê-nin đánh giá các cuộc đình công ở Nga trong những năm 1895 và 1896 và thái độ của chính phủ Nga hoàng đối với các cuộc đình công đó. Ở trong tù, Lê-nin cũng đã viết "Thông báo thay mặt "nhóm già" gửi các hội viên "Hội liên hiệp đấu tranh để giải phóng giai cấp công nhân" Pê-téc-bua", thông báo này

được đăng lần đầu tiên trong tập này. Mục đích của "Thông báo" là báo cho các hội viên "Hội liên hiệp đấu tranh" đang còn hoạt động tự do biết về tên khiêu khích N. Mi-khai-lốp là kẻ đã tố giác khiến cho Lê-nin và "nhóm già" — các hội viên của "Hội liên hiệp đấu tranh" Pê-téc-bua — bị bắt vào tháng Chạp 1895.

Trong số các tác phẩm kinh tế in trong tập này, cuốn "Bàn về đặc điểm của chủ nghĩa lãng mạn kinh tế", viết vào mùa xuân 1897 khi Lê-nin còn bị đày ở Xi-bi-ri, là tác phẩm quan trọng nhất. Tác phẩm này nhằm chống lại nhà kinh tế Thụy-sĩ Xi-xmôn-đi và các môn đồ của ông ta ở Nga, tức là các nhà dân tụy V. V. (Vô-rôn-tốp V. P.), Ni-cô-lai-ôn (Đa-ni-en-xôn N. Ph.), v. v.. Trong khi nêu lên cống hiến của Xi-xmôn-đi là đã chỉ ra sự tồn tại của các mâu thuẫn trong xã hội tư bản chủ nghĩa, Lê-nin vạch trần chủ nghĩa không tưởng và tính chất phản động của các quan điểm của Xi-xmôn-đi; Người chỉ ra rằng Xi-xmôn-đi đã đứng trên quan điểm tiểu tư sản để phê phán chủ nghĩa tư bản, đã lý tưởng hóa tổ chức phường hội lỗi thời trong công nghiệp và lý tưởng hóa nền kinh tế nông dân kiểu gia trưởng. Lê-nin giải thích rằng các tư tưởng của Xi-xmôn-đi đã được các nhà dân tụy Nga sử dụng để chứng minh cho "tính chất độc đáo" của sự phát triển kinh tế ở Nga. Đặc biệt các nhà dân tụy đã mượn luận điểm không đúng của Xi-xmôn-đi cho rằng dưới chủ nghĩa tư bản thị trường trong nước sẽ bị thu hẹp lại vì những người tiểu sản xuất bị phá sản. Đối chiếu các quan điểm của Xi-xmôn-đi với các quan điểm của phái dân tụy, Lê-nin đi đến kết luận rằng *"học thuyết kinh tế của các nhà dân tụy chỉ là một biến dạng ở Nga của chủ nghĩa lãng mạn toàn châu Âu mà thôi"* (tr. 300). Người vạch trần mưu toan của các nhà dân tụy định che đậy thực chất tiểu tư sản trong các quan điểm của mình bằng những lời thừa nhận suông học thuyết kinh tế của Mác và Người phân tích một cách khoa học các mâu thuẫn thực tế của chủ nghĩa tư bản.

Trong một tác phẩm kinh tế khác "Điều tra về nghề thủ công ở tỉnh Péc-mơ năm 1894 - 1895 và những vấn đề chung về công nghiệp "thủ công" viết vào tháng Tám - tháng Chín 1897, Lê-nin đã phân tích một cách có phê phán các tài liệu điều tra về thủ công nghiệp trong năm 1894 - 1895, do các nhà dân tụy ở Péc-mơ nêu ra trong cuốn "Lược khảo tình hình công nghiệp thủ công ở tỉnh Péc-mơ". Sở dĩ Lê-nin phân tích cuốn sách này là vì tình hình công nghiệp thủ công ở tỉnh Péc-mơ cũng tiêu biểu cho tình hình công nghiệp thủ công trong toàn nước Nga. Lê-nin phê phán cách xem xét chủ quan của các nhà dân tụy đối với những tài liệu điều tra: Người vạch trần mưu toan của phái dân tụy định dùng cái gọi là các số liệu bình quân để hồng xuyên tạc thực tế và chứng minh rằng tuồng như chủ nghĩa tư bản không thâm nhập vào công nghiệp thủ công, rằng công nghiệp thủ công khác với nền công nghiệp tư bản chủ nghĩa. Căn cứ vào tài liệu cụ thể, Lê-nin vạch ra một cách rõ rệt sự xâm nhập của chủ nghĩa tư bản vào công nghiệp thủ công và sự phân hóa giai cấp do sự xâm nhập đó gây ra trong những thợ thủ công. Các tài liệu trong tác phẩm đó đã được V. I. Lê-nin sử dụng vào cuốn "Sự phát triển của chủ nghĩa tư bản ở Nga" là quyển sách đã hoàn thành việc đập tan chủ nghĩa dân tụy về mặt tư tưởng.

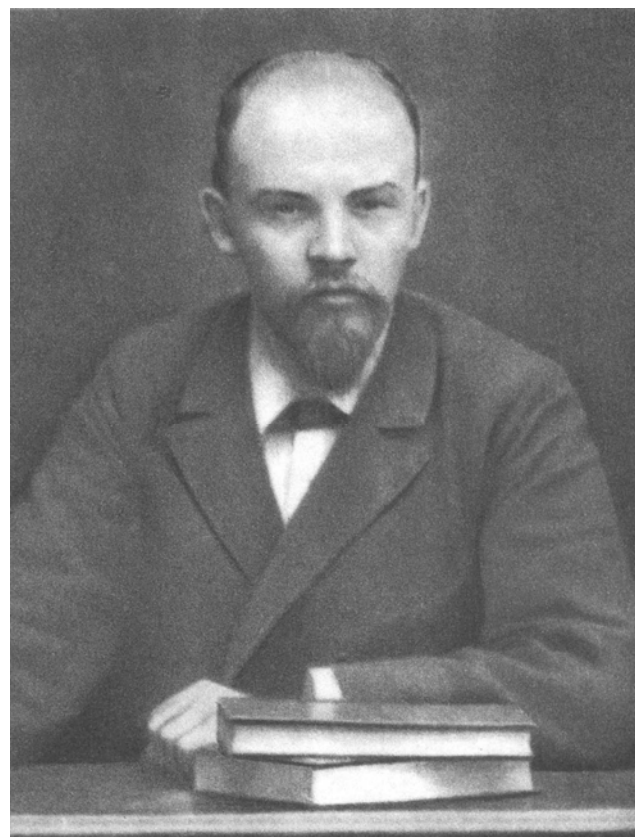
Trong các bài "Nông trang - trung học và trường trung học cải tạo" và "Những điều châu ngọc trong kế hoạch không tưởng của phái dân tụy", Lê-nin đã phê phán sâu sắc và toàn diện dự án do một người dân tụy tự do chủ nghĩa là X. N. I-u-gia-cốp đưa ra về việc xã hội hóa nền sản xuất, dự án mà dựa vào đó thì nước Nga tuồng như có thể bỏ qua con đường phát triển tư bản chủ nghĩa. Lê-nin chỉ rõ tính chất không tưởng và phản động trong dự án của I-u-gia-cốp, kẻ đề nghị thực hiện nền giáo dục trung học bắt buộc trong các trường trung học nông nghiệp với điều kiện là các học sinh nghèo phải lao động để trả tiền ăn học.

Trong bài "Bàn về một bài báo ngắn" viết hồi tháng Chín 1897, Lê-nin cũng đã vạch trần những kế hoạch kinh tế không tưởng của một phân tử dân túy tự do chủ nghĩa là N. V. Lê-vít-xki nói về một chế độ bảo hiểm tính mệnh có tính chất cưỡng bách và tương trợ cho toàn thể dân cư nông thôn.

Tập hai kết thúc bằng bài "Chúng ta từ bỏ di sản nào?", viết vào cuối năm 1897. Trong bài báo đó, Lê-nin xác định thái độ của đảng vô sản đối với các truyền thống cách mạng ở trong nước mình. Phái dân túy tự do cho mình là những người thừa kế di sản của những năm 60, đã quá quyết rằng tuồng như những người mác-xít đã cắt đứt với các truyền thống tốt đẹp, từ bỏ "di sản" tư tưởng của bộ phận tiên tiến của xã hội Nga. Đối chiếu quan điểm của các nhà khai sáng Nga trong những năm 60, của phái dân túy và của những người dân chủ - xã hội, Lê-nin chứng minh rằng thực ra chính những người mác-xít chứ không phải những người dân túy là người bảo tồn một cách triệt để nhất di sản của các nhà khai sáng cách mạng Nga, mà người đại diện tiêu biểu nhất của họ là N. G. Tséc-nư-sép-xki, Lê-nin coi đảng mác-xít là người kế thừa chính đáng tất cả các thành quả tiến bộ và các truyền thống dân chủ - cách mạng của các dân tộc trong nước Nga. Tuy thế, Lê-nin chỉ rõ rằng gìn giữ di sản không có nghĩa là chỉ tự giới hạn trong những di sản đã thừa hưởng được, mà cần phải tiếp tục tiến lên, phải độc lập xác định cho được con đường và biện pháp đấu tranh cách mạng.

Trong phần "Tài liệu chuẩn bị" ở trong tập này có "Sơ thảo lời tựa cho lần xuất bản thứ hai cuốn "Nhiệm vụ của những người dân chủ - xã hội Nga"" và "Bản dự thảo chưa xong của lời tựa cho lần xuất bản thứ hai cuốn "Nhiệm vụ của những người dân chủ - xã hội Nga"", in lần đầu tiên.

*Viện nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin
trực thuộc Ban chấp hành trung ương
Đảng cộng sản Liên-xô*

V. I. Lê-nin
1897

PHRI - ĐRÍCH ĂNG - GHEN¹

Viết xong vào mùa thu 1895

*In lần đầu vào năm 1896 trong
văn tập "Người lao động" số 1 - 2*

*Theo đúng bản in trong văn tập
"Người lao động"*